Herszkowicz Jankiel

Kategorie: Biografie

Ur. w 1910 r. w Opatowie (koło Kielc, Polska). Z zawodu krawiec. W poszukiwaniu środków do życia podobnie jak wielu innych Żydów z prowincjonalnych miasteczek przybył do Łodzi w 1938 r. W 1940 r. trafił do getta. Przed „szperą", mieszkając w getcie, pracował dla swoich polskich klientów z miasta. Po „szperze" jako bezrobotny zaczął pisać piosenki i śpiewać je swoim przyjaciołom. Sukces jego pierwszego szlagieru „Rumkowski Chajim get uns klajim" zachęcił go do dalszej twórczości.

Kiedy stał się popularnym śpiewakiem ulicznym, postawił przed sobą zadanie tworzenia rymów o cierpieniach, aktualnych problemach, troskach i uciążliwościach getta oraz śpiewania je masom. Prawie przez trzy lata żył z jałmużny rzucanej mu przez gromady ludzi na ulicach. Dopiero w 1943 r., kiedy nastąpiła rejestracja wszystkich ludzi zdol- nych do pracy, został włączony w proces pracy. Pracował najpierw w kooperatywie, potem w sklepie z chlebem, następnie w kuchni, a także w piekarni macy. W końcu zatrudniony został jako pracownik fizyczny w drukarni getta. W tym czasie występował także jako wykonawca swoich pieśni na ulicach oraz na podwórkach, niekiedy także w zamkniętych pomieszczeniach przed pracownikami z resortu. Jego honorarium składało się przeważnie z zup, które kazali mu wydawać jego mecenasi.

Oskar Rosenfeld

W getcie zamieszkał z matką Ruchlą Blumą (ur. 1883), ojcem Liberem (ur. 1883) i bratem Abem Lajbem (ur. 1919) przy ul. Rybnej 6, a następnie Rybnej 13. W lutym 1942 r. Jankiel przeprowadził się na ul. Starosikawską 1. Rodzice wraz z bratem zostali wywiezieni do ośrodka zagłady w Chełmnie nad Nerem 10 marca 1942 r. (transport XII). Od końca 1941 r. Herszkowicz wykonywał swoje pieśni w duecie z Karolem Rozencwajgiem z Wiednia, który przygrywał mu na gitarze lub cytrze. W sierpniu 1944 r. został

wywieziony do Auschwitz, potem trafił do innych obozów, koniec wojny zastał go w Brunszwiku. Po wojnie wrócił do Łodzi. Ożenił się, miał dwóch synów. Zmarł śmiercią samobójczą w 1972 r. Jest pochowany na cmentarzu żydowskim na Dołach.

W 1992 r. Gila Flam opisała Herszkowicza w książce Singing for Survival. W 1994 r. w Paryżu, nakładem przyjaciela Herszkowicza Josefa Wajsblata, wyszła książka Der gezang fun lodżer geto (Ballady z łódzkiego getta). Dzieje pieśniarza stały się inspiracją dla filmu Król i błazen. Pieśń duszy o getcie łódzkim w reżyserii Elada Dana, gdzie śpiewak getta został przeciw- stawiony Rumkowskiemu. Głos Herszkowicza został zarejestrowany w 1966 r. przez Radio Łódź.

Referencje

Encyklopedia, s. 92-93.

Tagi

życie codzienne życie kulturalne

Data aktualizacji: 07-11-2026

Data dodania: 20-04-2025